

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, fél íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár: egész évre
2000 K., félévre 1000 K.
Egyes szám ára 150 K.

Október végén.

A magyarok nagyon jól tudnak ünnepelni. Ennek a banális mondásnak az igazsága tárul most elémbre, amikor egy héten át szünetel a rendes foglalkozásom — egyrészt a reformáció emlékünnepe, másrészt a római katolikus testvérek kettős ünnepnapja miatt. Angol puritán atyánkfiait senki sem fogja kevésbé vallásosaknak gondolni minálunk és ők még is megérik a vasárnap megülésével. Mi bezzeg ünnepeljük még a nem magunk ünnepét, még az ellenünk irányított ünnepet is. A transsubstantiatio dogmáinak tiszteletére rendelt úrnapiját „testvéri egyetértésben” kívánja ünnepelni nem egy „intelligens” reformált keresztyén is. Az meg egyenest ámulatba ejtő, hogy a halottak estéjének kultusza mennyire általánosan elterjedt a mi hitfeleink soraiban is. Hiszen az emberi természetből folyó a halottak iránti kegyelet és persze, hogy jobb, ha legalább ezen az egy napon megemlékeznek a családok halottaikról, mintha épen nem gondolnak rájuk. An azt talán meg lehetne értetni a hívekkel, hogy egyrészt a kegyeletnek épen erre az egy napra koncentrációja az egyéni gyászunk az általánosság kódébe fulasztása; — hogy nem is kegyelet az, mely öt órákor felvirágozza a sírt s hétkor már engedi a színházakat zsúfolttá megtelni; — s hogy különösen a gyertyák gyújtása, vagy azt pótló villanyos kivilágítás merőben ellenkezik a mi vallásos felfogásunkkal.

Meg lehetne talán értetni — mondom — s lelkészeink bizonyára meg is kísérik megértetni, — de mit ér? amikor a vegyes házasságok révén egyházi előjáróink családjaiban is elterjedettek válnak az ilyen s ehez hasonló római szokások, amelyeknek engedni a mi álliberáлизmusunk természetesen találja.

Nem tudom, ma már még itt az alföldön, a reformátusság fészkeiben is, legfeljebb egynehány nagyon öntudatosan összetartott falusi egyházunk kivételével, nincsenek-e többségben a november elsején este ünnepelők az október harmincegyedikén ünnepelők felett.

Azok is, akik október harmincegyedikét nem tekintjük más hétköznapal egyenlőnek, akik szeretünk ezen a napon hálát adni Istennek az em-

beriség számára megújított világosságért: vajjon meglegedetten, ünnepió érzeléssel tekinthetünk-e magunk köré itt szegény magyar hazánkban?

Vajjon a reformáció követése miközöttünk valóban megújított, tehát erősebb kapocs Krisztushoz, vagy inkább a régi kapocsnak is meglazítása? Vajjon csakugyan pappá, az egyedüli főpap odaadó szolgálivá tett mindnyájunkat, vagy inkább a papokat is laikusokká szállította le? Vajjon igazán tisztán tartja az egyházat a világi uralmi törekvésektől, vagy inkább elárasztja a pártpolitika hullámaival? Vajjon felkölti és ébren tartja az egyház minden tagjában a megváltottság az Isten országához tartozás nemes öntudatát, vagy inkább alkalmat ad sokaknak valami alsóbb rendűnek taksált keresztyén-ség miatti szegyenkező megalázkodásra?

Ilyenféle kérdések gyötörhetnék az elménket, ha széjjel nézünk ezen a mostani szomorú Magyarországon. De miért keserítjük az ünnepét azoknak a keveseknek, akik tudják, hogy a reformáció egész Európában és nálunk Magyarországon is, az erkölcsi, szellemi és vallási megújítást jelentette s akik ép ezért hiszik, hogy a jövőben nem a mostani sivár korszak, hanem a dicső elődök szelleme támad életre s fogja nálunk is újra igazi ünneppé tenni október harmincegyedikét.

Méliusz üzenete.

Irta és a O. R. L. E. sárospataki tanfolyamán előadta: Dr. Erdős Károly.

Atyámfiak! Szolgatársaim! Tartozom nektek annak őszinte megvallásával, hogy amikor érdemes titkárunk ez előadás tartására felkért, nekem nem volt szándékomban a Méliuszról való emlékezés. Az őskeresztyénségnek általam felettlőbb kedvelt virágos és tanulságos mezejére akartalak elvezetni benneteket, felmutatva néhány jelenséget abból: mimódon hullott el a tiszta evangélium bízavetésébe a pogányságnak ama magva, amely meggyökerezve és felburjánozva immár szemünk láttára, néhol — sajnos — a magunk emberei közreműködésével, veszi el és szíjja el a táplálékot az evangélium vetésétől.

Nem lett volna minden tanulság nélkül ez a tárgy. De titkárunk úgy gondolta és ismételt kérdésének engedni voltam kénytelen, hogy ne múljk

el ez a tanfolyam a Méliuszra való emlékezés nélkül. Hiszen még nem telt el egy esztendő a nagy magyar reformátor halálának 350 éves évfordulójától és így ő, aki hatalmas szervező tehetségével világító faklvája volt a két tiszai kerületnek és Erdélynek, akinek hatását megérezte az egész magyar református Sion, bizonyára megérdemli, hogy emlékére ne borítsa néma feledés fátyolát épen a református lelkészek eme gyülekezete, sőt újból és újból halljuk meg üzenetét, okulásra, intésre, buzdításra és követésre egyaránt.

S amíg eltűnődtem, mit is mondjak itt Méliuszról, úgy éreztem, mintha szemeim elé kép vetülne negyedfélszázad távolából, a képen Méliusz és kora. A kor, amelyik tanít, Méliusz, aki szóra nyitva száját: üzen. Lássuk a tanulságos képet, halljuk az üzenetet.

*

Abban az időben, az Úr 1560-as és 70-es éveiben nem volt könnyű dolog az evangéliomot hirdetni. A babonák sötétségében elvakult tömegekkel, a világiakban hatalmas papi fejedelmekkel, az igaz hit világa helyett lidércfény után botorkáló szakadárak ellen sok fáradsággal, erős vetélkedéssel, nem kevés tanulással, Istenbe vetett szikla bizodalommal kellett tusakodni. Mily sokszor kellett meggyőzni a zászlós urakat az evangéliom helyes tartalmáról; hányszor kellett könyvet írni az „Antikrisztus minden tévelygése, ördög szerzése” ellen; száma sincs annak a teméntelen vitának, amelyet a Szentháromság tagadók ellen kellett folytatni. De nem csüggedtek. Velük volt az Úr az ő beszédével. És „Isten nem játszik az ő beszédével, való igazság, amit mond, abba egyéb nem lehet: vagy élész, vagy öl” (10). Eleinket éltette. „Mint egy tündöklő napfény, az Isten Lelke világa; mind kívül, belül megvilágosít. Isten a vigyázó választottakat belől lelkével, mint szent Pétert; kívül igéjével, prédikátorival megvilágosítja” (8). Ezt a kegyelmet, ezt a megvilágosítást érezték elődeink az Úr jóvoltából, akár a pápisták támadtak ellenük, akár a Szervét hitét követőkkel küzdöttek. Kutatták az Írás mélységeit, hogy Isten akaratát megtudják, mert „azért adta Isten a törvényt, az ő igéjét, hogy abból értsünk” (92). „aki Istentől van, Isten igéjét meghallja” (93). Ők meghallották, megértették és Istenhez közelebb jutottak, mert meglátták nemesak azt, hogy kinek hittek, hanem azt is, hogy mit hittek. A Szentháromság mélységeit fürkészni, a végtelent véges elmével megközelíteni nagy merészség, de igen épületes dolog volt. Körülöttük a zürzavarban mindenki tájékozódni akart a hit dolgában. Fejedelem, nemes, pór látni kívánta, aki láthatatlan; úgy kellett mindenkinél színt szemei elé rajzolni a Krisztust, aki megfeszített és feltámadott, mintha tulajdon szemeivel szemlélné. És hitvallásokat csináltak, konfessziókat írtak, egyiket a másik után, hogy ők is világosabban tanítsanak, a nép is jobban értse az örök igazságokat, ha újból és újból más, más szavakkal olvassa. A sok tanulmányozással az Írás minden szava eleven része lett agyuknak, vérüknek. Isten igéje át- meg átjárta őket a velők megoszlásáig. Mint csontjaikba rekesztett tűz égett bennük az Istenség, a Szentháromság ereje és szóltak, mert lehetetlen volt hallgatni az Úrról és az ő akaratáról. „Nagy kegyelmessége ez az Istennek, hogy próféták, apostolok

és prédikátorok által jelenti minékünk az ő szent akaratát” (11).

A mi korunk nem kevésbé zavaros, mint a Méliuszé volt. A hit megrendült a külső katasztrófák rázkódása alatt, de eleddig még csak a hitel, az emberi tekintély dőlt össze. Az emberek legnagyobb része minden rettenetes tapasztalat és lelket ölö tan hallása mellett is vágyik a hit után. Ahogy a régiiek tanítottak, nem tudja bevenni, amit a régiiek tanítottak, attól nem tud elszakadni. A legtöbb ember lelkivilága olyan, hogy egyensúlyra csak a múlt kedves emlékének finom selyemszálán függ, úgyszólván semmire sem tartja, mégis megremeg lelkők annak gondolatára, hogy ez a semmiesség elszakadhat. Lelki kétségekkel teljes emberek között járunk, ám olyanok között, akik szeretnének hinni. Hozzánk fordulnak. Tőlünk kérdik, mit hiszünk? S mi mit cselekeszünk?! Érezzük, hogy hitvallást kellene tennünk a ma emberének a Méliusz hitével, a Méliusz tudományával, a Méliusz bibliai tudásával. Lelkünk minden löreksével rajta kell lennünk, hogy ez a hitvallás nálunk meglegyen: nekünk, az Isten titkai sáfárainak, ismernünk kell a ránk bízott kincset, az ígét, és szólnunk kell az Úr szavát és akaratát. Semmi kétségünk nem lehet affelől, hogy „a hív, igaz tudományú, vigyázó, írásolvasó pásztornak, prédikátornak Isten az ő Lelkével titkait megjelenti” (128). És ha megjelenti, akkor azt nem szabad elhallgatni. „Mint a trombitás az ellenséget trombitálja, a hadat serkenli: így ti is, prédikátorok, a sátánt, a bűnt, akik az Isten táborára, a hívekre jönnek, a ragadozó farkasokat kikiáltjátok” (121). „Tehát minden egyházi szolgának vigyázni, tanulni és a gyümölcshozásban szorgalmasnak kell lenni. Le kell nekik győzniök az ördögöt, a bűnököt a Krisztus fegyverzetében, a Szentlélek segítségével, az igaz tudomány által. Mert Krisztus nem a harcolónak, hanem a győzőnek ítéli oda a jutalmat. De hajh: sokan vannak a pásztorok közül, épenúgy, mint az Antikrisztus országában is, akik nem vizsgálják az írásokat, nem figyelmesek az olvasásban és tanításban, azaz nem olvassák a bibliát és nem tanulnak. Nem képesek legyőzni a szakadárokat az igaz tudomány által, hanem mindjárt a fejedelmek fegyvereivel akarnak megfelelni elleneiknek”. (a) Imhol az árnyék a képen, imhol a bennünk levő fogyatkozás is. És az üzenet: olvassuk az írást és hitvallóan hirdessük azt. „Az írást úgy olvassad, hogy megérted. Isten Lelkét kérjed és Ő nyissa meg elmédet, mert anélkül senki az írást nem érti meg, mert Isten ajándéka az írások értése” (94). „És amit hallunk, hiszünk, értünk, azt mindennek hirdessük” (96). Külső hatalmasságokhoz, fejedelmek fegyvereihez, hatóságok segítségéhez ne nyuljunk, mert azzal nem a mi erőnk, hanem tudományunk hiányosságát mutogatjuk. „Az evangéliom Istennek ereje minden hívőnek idvességére”: ha hát tanításunk gyöngye, sikertelen, annak az az oka, hogy a mi hitvallásunk nem gyökerezik az igében, hanem „közhelyek foszlányaihoz és némely főtanodák határozataihoz, mint egy szeggel, oda van szegezve” (b). Hitvalló Méliusz kellett a 16. században, hitvalló prédikátorra van szükségünk ma is.

*

(Folytatjuk.)

Halottaink

Szabó Antal hajdúszoboszlói lelkipásztor, az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye esperese, életének 49., boldog házasságának 22. évében. október hó 29-dikén elhunyt. Temetése október hó 31-én volt a nagy hajdúváros általános részvétele mellett. A gyászszertartást dr. Baltazár Dezső püspökünk végezte. A szerető férjet, jólelkű édesapát, a hűséges pástort a megszorodott családdal együtt gyászoljuk.

Sarkady Mihály tiszaujlaki református lelkész, a máramaros-ugocsai egyházmegyének hosszú időn át volt tanácsbírája életének 71, házasságának és lelkészkedésének 42. évében folyó évi október 15-én délután 6 órakor rövid szenvedés után elhunyt. Halálát özvegye, nevelt leánya, Körössy Sándor mezővári-i lelkész felesége s a széles körben kiterjedett rokonság gyászolja gyülekezetével együtt. A cseh uralom alatt levő magyarságnak és református egyházunknak hű fia és erős támasza volt. Lelkész volt Rozsályban, Tiszaujlakon, Nagyszőlősen, ahonnan ismét Tiszaujlakra ment vissza. Emlékét híven megőrizzük.

Szatmáry Károly bályoki kántortanító életének 57., ottani működésének 35. évében Nagyváradon elhunyt. Egyházunknak és hazánknek becsületos, nyíltszívű, szolgálatrakész, megingathatatlan hűségű fia és munkása volt. Legyen áldott emlékezte!

Különfélék

Október 31-e a kollégiumban. Régi tisztes szokás szerint a reformáció emléknapiján reggel 9 órakor istentisztelet volt a *Nagytemplomban*, amelyen dr. Baltazár Dezső püspökünk végezte a lelkészi szolgálatot, hatalmas koncepciójú beszédben oktatta, irányítva a templomot megtöltő diákságot és hívő sereget. Istentisztelet után a *gályarabok emlékoszlopánál* volt kegyeletes emlékezés a hitnek sok szenvedésein átment hőseiről. A Kántus szép éneke után Kiss György 4. th. mondott tartalmas beszédet és Solymosi József 1. th. szavalta el lelkes alkalmi költeményét. Az emlékoszlopot minden iskola nevében megkoszorúzták. A megható ünnepséget, amelyen püspökünk is jelen volt, a Kántus precíz éneke rekesztette be. Délután a *Hittanszaki Önképző Társulat* tartott emlékünnepelet. Hatásosan énekelt a Kántus és dr. Lencz Géza egyetemi tanár mondott élénk színekben gazdag megnyitó beszédet. Papp Ilonka kellemes hangú énekszólóját Seres Béla 4. th., alelnök kontemplatív elmére valló emlékbeszéde követte. Szépen játszott Chopin Nocturne-jét Molnár Sándor 3. th. és mintaszerűen szavalta Szabolcska Mihály Kálvin című költeményét Boda Ferenc 3. th. A termet zsúfolásig megtöltött hallgatóság a lelkében erősödve távozott Luther énekének elhangzása után. A *főgimnáziumban* délelőtt 8 órakor, a *tanítóképzőintézetben* 11 órakor volt házi-ünnepély, az előbbin

G. Nagy Béla vallástanár buzgó imádsága után Tankó Béla gimnáziumi tanuló, az utóbbin Nagy József tanítóképzőintézeti tanár tartott tartalmas és buzdító beszédeket.

A Hódmezővásárhelyen működő máramaros-szigeti jogakadémián a folyó félévre beiratkozott 115 joghallgató. Ezeknek fele helybeli, a többiek a közvetlen közeli helységek fiai, így az órákat szorgalmasan látogatják. Az előadások október 1-én megkezdődtek. A tanárok száma 7, akiken kívül van hét előadó. Az igazgató Dr. Gergely György, aki e tavaszi kerületi közgyűlés alkalmával lett beteg, november 1-én megkezdte előadásait. Dr. Szilágyi Antal jogtanár is kiköltözött Máramaros-szigetről és megkezdte a prelegálást. Ily módon a régi erők megfeszítésével és a helybeliek buzgó támogatásával a háború kitörése óta rettenetes időket átélt jogakadémia életrevalóságáról bizonyítást tett. Már most csak istápolni kell tovább. Ez meg mirajtunk, reformátusokon áll.

Vallásos estély. A Kálvinisták Templomegyesülete október 26-án, a kollégiumi diszteremben, szépen sikerült vallásos estélyt rendezett, amelyen Bihary Gizella cimbalom- és zongoratanárnő mesteri játékkal adott elő cimbalmon énekeket és magyar dalokat. Majd Széki Ákos tartott élvezetes és eszméltető előadást „A magyar népdalról”. Az előadásban előforduló dalokat Debreczeni Kató és Bihary Rózsika úrleányok énekelték kedvesen cimbalom kísérettel. Nagy Ernő 2. th. szavalata után közénekkel zárult az estély.

Sárospatakon volt október 9-én Horthy Miklós kormányzó ömeltésága, amikor is megtekintette a kollégiumot. A könyvtárban meghatottsággal szemlélte a nagyérdemű édes apjának és nagyapjának subscriptionját megörökítő egykorú feljegyzéseket. Kedvesen hatotta meg az a családi kimutatás is, mely szerint Lorántffy Zsuzsánna nagyanyja Horthy Erzsébet volt.

A balassagyarmati 800 lelket számláló gyülekezet, erejét megfeszítve javítja a kecskeméti földrengés idején megrepedezett templomát. Az élő hit szép munkája ez.

Példa. Kálmán János pátyi református lelkipásztor 25.000 K-t küldött a *Kálvinista Szemle* előfizetésére. Ha ilyen előfizetőink lennének, amihhez manapság nem is kellene nagy erőfeszítés, akkor a mi lapunk nagyobb terjedelmű és tartalmasabb lenne.

Lelkészválasztás. A kasszoki gyülekezet Balla Károly vörösberényi h. lelkészt választotta meg pástoraúl.

A dunamelléki egyházkerület közgyűlése november 16. és következő napjain lesz, 18-án lelkészszenteléssel.

Adomány. Egy magát megnevezni nem akaró atyánkfia 600,000 koronát adott Budapesten jótékony célra.

A szatmári tanítóképzőintézet nehéz anyagi viszonyok között van, mindamellett az egyház, a környező egyházmegyék támogatását remélve, a tanévet megnyitotta.

Nagyváradon az egyház vállalta progresszív (25--3000 leu) adóval a tanítónőképzőintézet fenntartását. Ugyanott megnyílt október 31-én a Protestáns Árvaház. Így munkálkodik a hit. Az Úr növelje az ő hitöket.

Bihardíószegen Kólyi Nagy Sándor és neje Kiss Zsuzsanna 35 ezer leu költségen harangot öntettek az egyház részére, háborúban elesett fiok emlékére. A harangavató istentisztelet hatására a gyülekezet elhatározta, hogy jövőre templomát és tornyát kijavíttatja. Erre a célra már be is folyt hétezer leu.

Pályázat.

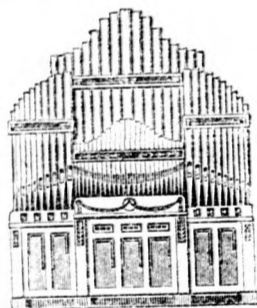
A derecskei református egyház pályázatot hirdet a XVI-ik tanítói állásra. Fizetés: 9000 kor.; lakbér; államsegély. Kötelesség: reábizott osztályok vezetése. Egyházépítő munkákban segédkezés. Menekültek. B. listások, jó zenészek, szép hangúak előnyben részesülnek. Férfiak, nők felszerelt kérvényeiket — egyházas és hazafias magatartást igazolva — november hó 10-ig küldjék be a lelkipásztori hivatalhoz. Derecske (Bihar), 1923 okt. 20.

Presbitérium.

Fittler Sándor

orgona- és
orgonasípkészítő
vállalata

Erzsébetfalva (Budapest mellett), Erzsébet-u. 23.

Készít elsőrangú gépezetes és légnomású, tartós, nemeshangú

új orgonákat

művészi kivitelben. — Hadicélokra elrekvirált és egyéb

orgonasípok

speciális készítése és szállítása.

Vállalja régi orgonák légnomású rendszerre való átalakítását, kibővítését, javítását, tisztítását és szakszerű újra hangolását, valamint

orgonák évi jókarban tartását.

Villamos fűjtató berendezések készítése.

Harmoniumok és zongorák bármilyen javítása és hangolása szakszerű kivitelben. — Minden munkáért jótállást vállalok. — Felvilágosítással, tervzettel és költségvetéssel kívánatra készséggel szolgálok. — Munkám szakszerű végzését és pontosságát több egyház ajánlólevelével tudom igazolni.

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

(Másolat.)

FITTLER SÁNDOR

orgona- és orgonasip-készítő vállalatának, Erzsébetfalva.

A Karczagi Református Egyház orgonájának hadicélokra elrekvirált sípjait és orgonánk tökéletes átjavításának, tisztításának és hangolásának elkészítő és rendbehozó munkálatait az Ön cégjére bíztuk s Ön a munkálatokat mindnyájunk meglegedésére, szépen, jutányosan és jól végezte el, ezért cégét az orgona-építő egyházaknak jó lélekkel ajánlhatom. Karczag, 1923 szeptember 20. **Török Vince**, református lelkész.

Debreczen szabad királyi város és a Tiszántúli református egyházkerület

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
zenemű-, papir- és írószerkereskedése

Debreczen, Ferenc József-út 26. sz.

Értesítés

a Zsoltárok árváltozásáról!

1923 november hóra a zsoltár árak a következők:

4° quartalak, nagybetűs zsoltár

papirkötésben	K	12170.—
félvászon kötésben	K	13840.—
egészvászson kötésben	K	16330.—

8° oktáv alakú zsoltár

papirkötésben	K	5780.—
félvászon kötésben	K	6290.—
egészvászson kötésben	K	7260.—

16° iskolai kiadású zsoltár

papirkötésben	K	5200.—
félvászon kötésben	K	5930.—
egészvászson kötésben	K	7650.—

32° legkisebb zsoltár

papirkötésben	K	3190.—
félvászon kötésben	K	3710.—
egészvászson kötésben	K	4250.—

Megjegyezni kívánjuk, hogy ezen árak csak most vannak érvényben és az esetben, ha az Országos Pénzügyi Tanács a földadó lerovására újabb és magasabb búza árat állapít meg, úgy az itt közölt árak is emelkedni fognak.

Ajánljuk ezenkívül díszkötésű zsoltárainkat a következő minőségekben és árakon, de egyelőre csak 16° alakban és a következő könyveket:

I. kiadás, versbe szedve

vászson díszkötés, párnázott aranyfémzettel	Alapára K	15.—
valódi bőr, díszk., párnázott aranyfémzettel	Alapára K	30.—

II. kiadás, prózába szedve

díszvászson, kehely és préseleléssel	Alapára K	3.—
díszvászson, párnázott, vörösmetszés, tokban	Alapára K	12.—
díszbőr, párnázott, aranyfémzés, tokban	Alapára K	30.—

Uray Sándor: Tárgymutató az új zsoltárhoz.

Alapára K —30

Varga: Koralkönyv az új zsoltárhoz.

Ára K 6000.—

Az alapárak, a Magyar Könyvkereskedők Egylete által, hétről-hétre megállapított szorzószámával szorzandók és az így előálló árakban szállítjuk ezen könyveket. **Mai szorzószám 1800.**